

Çok Satan Çocuk Kitaplarında Sivil Savunma Eğitim ve Öğretimine Yer Veriliyor mu?*

Are Civil Defense Education and Training Included in Bestselling Children's Books?

Mustafa Orhan

Yazar Bilgileri

Mustafa Orhan
Dr., TÜBİTAK, Kitaplar ve Telif
Eserler Müdürlüğü,
mustafaorhan1@yahoo.com

ÖZ

Çalışmanın amacı, Türkiye’de çok satan çocuk kitaplarındaki “sivil savunma eğitim ve öğretimi” içeriğine yer verme durumunu incelemektir. Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden doküman analizi tekniği kullanılmıştır. Çalışma grubu, amaçlı örneklem yöntemlerinden biri olan ölçüt örnekleme ile belirlenmiştir. Belirtilen ölçütler doğrultusunda 22 Ekim 2024 tarihinde internette ulusal düzeyde kitap satışı yapan altı sitenin “çok satanlar” kategorisinin “çocuk kitapları” alt sekmesinde yer alan ilk on kitap seçilmiştir. Toplamda otuz beş adet kitap çalışmaya dâhil edilmiştir. Çocuk kitaplarında “sivil savunma” anahtar kelimesiyle elde edilen veriler incelenmiştir. Araştırmada veri toplama aracı olarak araştırmacı tarafından geliştirilmiş olan “Çocuk Kitaplarında Sivil Savunma Eğitim ve Öğretimi İnceleme Formu” kullanılmıştır. Araştırma sonucunda incelenen kitaplarda sivil savunma ve sivil savunma eğitimi ve öğretimine yer verilmediği tespit edilmiştir. Bu sonuca bağlı olarak başta kamu olmak üzere öğretmen, yazar, aileler ve yayıncılara önerilerde bulunulmuştur.

Makale Bilgileri

Anahtar Kelimeler

Çocuk edebiyatı
Çocuk kitabı
Savunma
Sivil savunma

Keywords

Children’s literature
Children’s book
Defense
Civil defense

Makale Geçmişi

Geliş: 17.06.2025
Kabul: 05.01.2026

ABSTRACT

The aim of this study is to examine the extent to which “civil defense education and training” is included in bestselling children's books in Türkiye. The research employed the document analysis technique, one of the qualitative research methods. The study group was determined through criterion sampling, a type of purposive sampling. In line with the specified criteria, the top ten books listed under the “children’s books” subsection of the “bestsellers” category on six national online book-selling platforms were selected on October 22, 2024. In total, thirty-five books were included in the study. Data obtained using the keyword “civil defense” in the children’s books were analyzed. The “Children’s Books Civil Defense Education and Training Examination Form,” developed by the researcher, was used as the data collection tool. The findings revealed that the reviewed books did not include content related to civil defense or civil defense education and instruction. Based on this result, recommendations were offered to public authorities, teachers, authors, families, and publishers.

*Bu çalışma 16-18 Aralık 2024’te Ankara’da gerçekleştirilen 6. Uluslararası Dirençlilik Kongresi’nde sunulan bildirinin genişletilmiş hâlidir.

Makale Türü

Araştırma

Önerilen Atıf

Orhan, M. (2026). Çok satan çocuk kitaplarında sivil savunma eğitim ve öğretimine yer veriliyor mu? *TEBD*, 24(1), 408-428. <https://doi.org/10.37217/tebd.1721196>

Giriş

İnsanlık tarihinin başlangıcından günümüze afetler, insanlar başta olmak üzere doğa için büyük tehdit oluşturmaktadır. Gezegenimizin bilinen tarihinde yaşanan büyük afetler, gezegenimizde büyük değişikliklere neden olmuştur (Demir, 2023). Toplumları, milletleri, geniş coğrafyaları bu denli etkileyen afetlere karşı insanlar afetlerin zararlarını azaltmak için korunma ve savunma yöntemleri geliştirmişlerdir. Nuh Tufanı ile başladığına (Güler, 2008) inanılan afetlerden korunma ve savunma yöntemleri günümüzde profesyonelleşerek devam etmektedir. Gerek doğal gerek insan kaynaklı afetlere karşı geliştirilen savunma yöntemlerine rağmen afetlerden en çok çocukların etkilendiği (Karabulut ve Bekler, 2019) de bir gerçektir. Çünkü çocuklar yaşları gereği hayatın başındadır ve farklı olaylara karşı yeteri kadar tecrübeleri bulunmamaktadır. Başta çocuklar olmak üzere toplumun genelini ve çevreyi afetlerin yıkıcı etkisinden korumak ve afetlerle etkili mücadele için sivil savunma eğitimi programları geliştirilmiştir (Kadıoğlu, 2008). Modern toplumlarda sivil savunma konusunda toplumsal duyarlılığı artırmak için bölgesel ve genel tatbikatların (uygulamalı eğitim) yapıldığı bilinmektedir. Bu programların çocuklara anlatılması, çocuklar tarafından içselleştirilmesi için çocuk edebiyatı ürünleri önemli ve uygun bir araçtır. Eğitim araçlarının büyük oranda dijitalleştiği günümüz dünyasında deprem, sel, yangın, tsunami, nükleer saldırı vb. değişik afetlere karşı çocuklara hitap eden eğitici programlar bulunmaktadır (Koçak ve Keskin, 2024). Bununla beraber bu tür bilgilerin çocuk kitaplarında özellikle de çok satan çocuk kitaplarında yer almasının önemli olduğu değerlendirilmektedir.

Çocuk Edebiyatı

Çocukların duygu ve düşüncelerini edebi sanatlarla yazılı veya sözlü olarak kelimeler aracılığı ile çocukların gelişim seviyesine göre ifade edildiği edebiyat alanına denilmektedir. Diğer bir ifadeyle edebiyatın çocuklara yönelik alanına (Yeniçeri ve Kuşdemir, 2019) çocuk edebiyatı denir. Çocuk edebiyatı, Türkiye’de 19. yüzyılın ikinci yarısından itibaren gelişmeye başlamıştır ve yapısı itibarıyla hâlen de gelişim ve değişimini sürdürmektedir. Bilindiği gibi gelişim doğumdan önce başlar ve ömür boyu devam eder (Aral ve Gülen, 2011). Bu gelişimin belirli dönemlerinde çocuk edebiyatı araçlarından yararlanır. Çocuklardaki duygu ve düşüncelerin gelişimine sağladığı katkılar yönüyle çocuk edebiyatı önemlidir. Bu anlamda günümüzde çocuk edebiyatı, çocukların eğitiminin temellerinden birini (İpek, 2017) oluşturmaktadır. Ayrıca çocukların eğitiminin her kademesinde, her alanında (Yükçü vd., 2019) kullanılmaktadır.

Çocuk Kitapları

Çocukların gelişim özelliklerini dikkate alarak herhangi bir konuda hazırlanan kitaplara çocuk kitapları (Çakır, 2014) denilmektedir. Ancak yaygın olarak çocuklardaki güzel duygu ve düşüncelerin gelişmesi için yazılan bedii duygular içeren kitaplar (Nergiz, 2019) anlamında

kullanılmaktadır. Gerek herhangi bir dersi anlatmak gerek güzel sanatlarla ilgili duygu ve düşünceleri geliştirmek üzere olsun çocuklar için yazılan kitaplar, çocuk kitabı olarak kabul edilmekte ve çocukların eğitimi için önemli görülmektedir. Eğitim doğumla birlikte ve ailede başlar. Aileden sonra okulda sonrasında da hayatta olmak üzere insan ömrünün sonuna kadar (Aksoy, 2011) devam eder. Çocuklar okumayı öğrendikten sonra kitapla etkileşimleri artmaktadır. Okul döneminde çocuk kitapları çocukların eğitiminde önemli bir yere sahiptir. Çocukların küçük yaşlardan itibaren kitapla tanıştıkları (Önal, 2000) bilinmektedir. Kitapların çocuk eğitimine etkisi, çevresindekilerin küçük yaşta çocuklara kitap okumalarıyla başlamaktadır (Gönen vd., 2011). Bedii duyguların gelişmesinde çocuk kitapları etkili olduğu gibi popüler bilimin sevilmesi ve yaygınlaşmasında da popüler bilim çocuk kitaplarının etkisi (Demircan, 2006) değişik araştırmacılar tarafından tespit edilmiştir. Bu bağlamda doğal afetler, sivil savunma vb. konuların küçük yaşlarda kavratılması için konuya çocuk kitaplarında yer verilmesinin önemli olduğu değerlendirilmektedir.

Afet

Hayatın akışını olumsuz etkileyen, insan yaşamında sosyal, fiziksel veya ekonomik kayıplara neden olan, insan kaynaklı ya da doğal nedenlerden ortaya çıkan deprem, sel, yangın, volkan patlaması, tsunami, nükleer, biyolojik, kimyasal saldırı vb. olaylara afet (Aktel, 2010) denilmektedir. Meydana gelen olayın afet olarak tanınması için fiziksel veya ekonomik kayıplara neden olması önemlidir. Deprem, yanardağ püskürmesi vb. bazı afetlerin ne zaman meydana geleceği kesin bilinmez. Ancak sel, fırtına, yok etme amaçlı saldırı vb. afetlerin vakti tahmin edilebilir. Afetlerin çoğunlukla insanların yanlış karar ve davranışlarından kaynaklandığı, hayatı ve çevreyi olumsuz yönde derinden etkilediği (Altun, 2018) bilinmektedir. Yirminci yüzyılın başlarına kadar savaşların niteliği genel olarak fiziki güce dayalıyken günümüzde fiziki gücün yerini teknolojik güç almış durumdadır. Bu nedenle askeri saldırılarla gerçekleşecek afetlerin türü de artmıştır. Gerçekleşeceği zaman tahmin edilebilen afetlerin zararlarından korunmak, zararlarını en aza indirmek için çalışmalar yapmak mümkündür.

Savunmanın Önemi

Canlılar kendilerini tehlikede hissedersen yaratılışlarından gelen bir hisle savunmaya geçerler. Bu his, bilinç altından gelen ve karşı konulamayan bir durumdur. İnsanın başına çarpmak, gözüne girmek üzere olan bir cisim görünce başını çevirmesi, gözünü kapatması vb. bu duruma örnektir. Herhangi bir canlıya, topluma, kuruma, devlete yapılan saldırıya karşı koymaya, kendini müdafaa etmeye savunma (Türk Dil Kurumu [TDK], 2024) denir. Bu saldırılar kendi türünden, cinsinden olabildiği gibi başka türden ve cinslerden de olabilmektedir. Bu saldırılar insandan insana ve hayvanlara, hayvandan hayvana ve insanlara, bitkiden bitkiye, toplumdaki topluma, devletten devlete olabilmektedir. Saldırıda esas olan zarar verme amaçlı olmasıdır. Kendine yapılan saldırı

karşısında insanlar gibi diğer canlıların ve bitkilerin de (Koç ve Üstün, 2008) kendilerini korudukları bilinmektedir. Yeryüzünde hayatla birlikte savunmanın da başladığı (Efeoğlu ve Eyüpgiller, 2021) düşünülmektedir. İlk çağlardan günümüze kabileler, toplumlar ve devletler arasında meydana gelen savaşlar savunma becerilerinin de gelişmesini sağlamıştır. Yaşanılan bölgeye, saldırının türüne göre farklı savunma türleri, saldırılardan korunmanın farklı yolları söz konusudur. Doğal veya insan kaynaklı afetlere ve saldırılara karşı devletin varlıklarını koruma amaçlı yaptığı savunma çalışmalarına sivil savunma (Kubbealtı, 2024) denilmektedir. Sivil savunma çalışmaları tarihin çok eski dönemlerine dayanmaktadır. Bilinen en eski sivil savunma çalışmaları arasında kalelerin çevresine hendeklerin kazılması, yüksek gözetleme kulelerinin yapılması (Efeoğlu ve Eyüpgiller, 2021) vb. yer almaktadır.

Sivil Savunmanın Önemi

Olaylar her zaman istenildiği gibi gerçekleşmeyebilir. Kimi zaman istenilmeyen durumlarla karşı karşıya kalınabilir. Kendi türümüz veya başka bir tür, değişik nedenlerden bize saldırabilir. Kimi zaman kasıtlı bir saldırı söz konusuyken bazen de kasıtsız bir afetle karşı karşıya kalınabilir. Bu durumlarda canlının kendini savunması, varlığını devam ettirmesi bakımından önemlidir. Yeryüzündeki yaşamın başlangıcından bu yana saldırı ve afetlere karşı savunma hep vardır. Saldırı ve afetler devam ettiği sürece savunma da varlığını sürdürecektir. Saldırı ve afetlere karşı kimi zaman bireysel savunma yetersiz kalmaktadır. Bu durumlarda kitlesel savunma önem kazanmaktadır. Kitlesel savunma da kamunun denetim ve gözetiminde yapılan sivil savunmadır (Özçelik, 2020). Toplumun meydana getiren fertlerin her türlü hakkını korumak için bireylerin birlikte yaptıkları sivil savunma bu yönüyle önemlidir. Bireylerin bir kısmı savunma yaparken bir kısmı savunmayı umursamazsa saldırgan taraf üstün gelebilir. Felaket ve saldırıdan toplumun tamamı zarar görebilir. Bu gibi nedenlerden kimi devletlerde vatandaşların seferberlik vb. adlar altında belirli bir yaşa kadar sivil savunmaya katılımları zorunludur.

Sivil Savunma Eğitimi ve Öğretimi

Küçük ölçekli afetlerle başa çıkmak kısmen mümkün olmakla birlikte büyük ölçekli afetler hep birlikte, topyekûn mücadeleyi gerektirmektedir. Bir köylü, tarlasında çıkan bölgesel bir yangını kendisi ve ailesinin çabasıyla söndürebilir. Ancak köyün merasında çıkan bir yangın köylülerin hepsinin yardımını (Avcı ve Korkmaz, 2021) gerektirecektir. Köylülerin bu doğal afete zamanında ve nitelikli bir biçimde müdahalesi, onlara verilecek yangın söndürme eğitimiyle mümkündür.

Dünya genelinde yaşanan sel, deprem, yangın, savaş vb. büyük afetler sonrası sivil savunma alanında neler yapılması gerektiği yeniden ele alınmıştır. Küresel çaplı siber, biyolojik veya kimyasal saldırılar çoğalınca yeni savunma stratejileri geliştirilmiştir. Nükleer saldırılara karşı sivil savunma planları İkinci Dünya Savaşı sonrası ortaya çıkmıştır (Karabulut, 2014). Yirminci yüzyılın ikinci

yarısına kadar biyoterörizm (Yüksel ve Erdem, 2016) kelimesi ve içeriği çok bilinmezken günümüzde önemli bir terim hâline gelmiştir. Bireysel olarak mücadele edilmesi mümkün değildir. Bu nedenle devletler vatandaşlarını biyoterörizm konusunda sürekli uarmakta ve eğitmektedir. Modern zamanların insan marifetli bir başka afeti de siber saldırılardır (Akçalı ve Önaçan, 2019). Günümüzde kişiler, devletler, kurum ve kuruluşlar için ciddi bir düşman olan siber saldırılarla bireysel olarak başa çıkmak mümkün değildir. Bu saldırıdan kurtulmanın çaresi toplumsal savunmadır.

Kaynağı ne olursa olsun büyük ölçekli afetlerle başa çıkmak için gerekli sivil savunma eğitiminin küçük yaşlardan itibaren verilmesi önemlidir. Nitekim Türkiye’de bu yönde birçok çalışmanın yapıldığı bilinmektedir. İkinci Dünya Savaşı döneminde çıkarılan kanunlar (Karabulut, 2014), Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığının (AFAD) kurulması, toplumu ve ülkeyi ilgilendiren birçok alanda sivil savunma görevinin verilmesi (Can, 2022), Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumunun (BTK) kurulması (Yıldırım, 2024) ve uhdesine verilen sorumluluklar vb. başlıca örneklerdir.

Çocukların sivil savunma eğitimleri çocukların gelişim seviyesine uygun bir biçimde, yazılı ve görsel eğitim araçlarıyla yapılmalıdır. Türkiye’de ilk ve ortaöğretim kurumlarında 28 Şubat “Sivil Savunma Günü” olarak kutlanmaktadır. Bugün de yapılan etkinlikler genel olarak tören niteliğindedir. Kimi yerlerde depreme yönelik bazı uygulamalar da yapılmaktadır. Ancak genel olarak yapılan çalışmalar belge üzerinde (Millî Eğitim Müdürlüğü [MEM], 2024) kaldığı gözlemlenmektedir.

Çalışmanın Önemi

Çocukların eğitim ve öğretiminde çocuk edebiyatı ve bu edebiyatın ürünü olan kitaplar, eğitimcilerin ve ailelerin önemli yardımcılarından. Kitapların okul dışı öğrenmedeki yeri ve önemi bilinmektedir (Aktın, 2020). Bu nedenle çocuk edebiyatı ve çocuk kitapları konuları ve fonksiyonları itibarıyla önemli kabul edilmektedir. Çocukları yakından ilgilendiren ve çocuk kitaplarında yer alması beklenen konulardan biri de afetlere karşı sivil savunmadır. Bireylerin ve toplumun sağlıklı ve güvenli bir yaşam sürmesi için sivil savunma vazgeçilmez bir gerçekliktir. Küçük yaşlarda öğrenilecek sivil savunma, çocukların felaketlerden daha az etkilenmelerini sağlayacaktır. Konuyla ilgili yapılan bir alanyazın çalışmasında doğrudan olmasa da dolaylı olarak Türkiye Bilimsel ve Teknik Araştırmalar Kurumu (TÜBİTAK) yayınlarının kitapları başta olmak üzere çocuk kitaplarında afetlerden nasıl korunacağı, afetler karşısında nasıl bir savunma stratejisi takip edileceği konularına yer verildiği (Orhan, 2021) tespit edilmiştir. Diğer yandan kitap satış sitelerinde çok satan çocuk kitaplarında konunun ele alınma durumu da önemli görülmektedir. Bu araştırma ile çok satan çocuk kitaplarında sivil savunmaya yer verilip verilmediği, verildiyse yeterlilik durumu belirlenecektir.

Belirlenen duruma göre varsa önerilerde bulunulacaktır. Çalışma, bir durum tespiti yapacağı ve varsa alandaki eksikliğe dikkat çekeceği için önemli kabul edilmektedir.

Çalışmanın Amacı

Okul dönemindeki çocukların yeni öğrendikleri bilgilerle önceden öğrendikleri bilgileri karşılaştırdıkları bilinmektedir. Bu dönemde çocuklar, yeni bilgileri daha fazla kullanırlar. Bu yaş grubu çocuklar, okul öncesi gruba göre daha fazla hatırlarlar. Belleğin gelişmesi ergenlik döneminde zirveye ulaşır (Aral ve Baran, 2011). Bu nedenle genel çocukluk döneminin bitimi kabul edilen 18 yaşına kadar verilen eğitimler bireyin ve toplumun hayatından büyük önem taşımaktadır. Sivil savunma birey ve toplum için önemli bir konu olarak değerlendirilmektedir ve çocukluk döneminde bu konunun çocuklara eğitim olarak verilmesi gerekmektedir. Bu amaç doğrultusunda aşağıda yer alan sorulara cevap aranmıştır:

- Türkiye’de çok satan çocuk kitaplarının bilgileri nelerdir?
- Türkiye’de çok satan çocuk kitaplarının konuları nelerdir?
- Türkiye’de çok satan çocuk kitaplarında “sivil savunma eğitim ve öğretimi” yer almakta mıdır?

Çalışmanın Sınırlılıkları

Nitel araştırmalarda kaynakların sınırlılığına göre çalışma gurubu azaltılabilir veya çoğaltılabilir (Yıldırım ve Şimşek, 2018). Türkiye’de çocuk kitabı satan birçok yayınevi ve kitapçı bulunmaktadır. Yapılan araştırma için hepsinden veri toplanması pratikte mümkün olmadığı için bu çalışmada Türkiye’de internet üzerinden kitap satışı yapan siteler tercih edilmiştir. Bilindiği gibi internetten satış yapan sitelerin güvenilirliği (Kara, 2018) ve yaygınlığı değişik ölçütlere göre değerlendirilmektedir. Araştırma, internetten kitap satışı yapan altı büyük satış sitesinde (Amazon, Bkmkitap, D&R, idefix, Kitapsepeti, Kitapyurdu) belirlenen tarihte en çok satılan çocuk kitaplarıyla sınırlıdır. 22 Ekim 2024 tarihinde ilgili sitelerin “çok satanlar” kategorisinde “çocuk kitapları” alt kategorisi işaretlenmiştir. Yapılan araştırmada ortaya çıkan kitapların hepsini değerlendirmenin dergilerdeki makale sınırı yönüyle mümkün olmadığı anlaşılmıştır. Bu nedenle araştırma sonucunda çıkan sonuçlardan ilk 10 kitap incelemeye esas kabul edilmiştir. Bu bağlamda bazı kitapların başka satış sitelerinde de çok satanlar kategorisinde yer aldığı tespit edilmiştir. Bu nedenle normalde altmış kitap incelenmesi gerekirken 25 kitap başka listelerde de ortak olduğu için otuz beş kitap incelenmiştir. İncelenen kitapların yazarı, çevirmeni, çizeri, baskı sayısı, baskı yılı, sayfa sayısı ve kısaca konusu esas alınmıştır.

Yöntem

Araştırmanın Deseni

Araştırmada doküman analizi tekniği kullanılmıştır. Bu metot, araştırması yapılacak konular ile ilgili bilgiler içeren yazılı materyallerin analizini (Yıldırım ve Şimşek, 2018) içermektedir.

Çalışma Grubu

Araştırma grubu çocuk kitaplarından oluşmaktadır. Çalışmada, amaçlı örneklem yöntemlerinden biri olan ölçüt örnekleme kullanılmıştır. Belirlenen ölçütler doğrultusunda, 22 Ekim 2024'te internette ulusal düzeyde kitap satışı yapan altı sitenin "çok satanlar" kategorisinin "çocuk kitapları" alt sekmesinde yer alan ilk 10 kitap seçilmiştir. Çocuk kitaplarında "sivil savunma" anahtar kelimesiyle elde edilen veriler incelenmiştir. Süreçte, 15 kitabın birden fazla satış sitesinin çok satanlar kategorisinde yer aldığı tespit edilmiştir. Bu nedenle normalde 60 kitabın incelenmesi gerekirken bazı kitaplar başka listelerde de ortak olduğu için 35 kitap çalışmaya dâhil edilmiştir (Tablo 1).

Tablo 1. Çalışmaya Dâhil Edilen Kitapların Listesi

<i>Kitabın Adı</i>	<i>Kitabın Adı</i>	<i>Kitabın Adı</i>
1.Abartma Tozu	13.Duygular En Çok Neyi Sever?	25.Postayla Gelen Deniz Kabuğu
2.Ayvayı Yedik Müzesi	14.Dünyanın En Önemli Öğrencisi	26.Sadako
3.Benim Zürafam Uçabilir	15.Her Zaman Yanında Olacağım	27.Sevginin Gücü
4.Boyacının Penguenleri	16.Hogwarst' ta Yeni Yıl	28.Sözcüklerin Kamera Arkası
5.Bunun Adı Findel	17.İnsan Vücudu Tiyatrosu	29.Tarçın ve Büyük Tartışma
6.Büyük Sorular Kitabım	18.İyilik Timi	30.Ulusal Tepeler
7.Cumhuriyet'in İlk Sabahı	19.Kaybolan Eldiven	31.Uzaya Giden Tren
8.Çantamdan Fil Çıktı	20.Kitap Kurdu	32.Uzaya Seyahat
9.Çetin Ceviz	21.Macera Başlıyor	33.Yemek Seçen Kirpi
10.Çizgili Pijamalı Çocuk	22.Naneyi Yedik Lokantası	34.Yuan Huan`ın Kulübesi
11.Dedemin Bakkalı	23.Ne Uzak Ne Yakın	35.Zaman Bekçileri
12.Dedemle Bir Yıl	24.Ormanı Yemek Yasak	Toplam: 35 Kitap

Veri Toplama Araçları

Bu araştırmada veri toplama aracı olarak araştırmacı tarafından geliştirilmiş olan "Çocuk Kitaplarında Sivil Savunma Eğitim ve Öğretimi İnceleme Formu" kullanılmıştır. İlk aşamada araştırmacı tarafından daha önce yapılmış formlar incelenerek bir taslak form oluşturulmuştur. Daha sonra taslak formun anlaşılabilirliğini test etmek amacıyla oluşturulan formun içeriği lisans mezunu iki fen bilimleri, bir Türkçe öğretmeni; biri doktoralı, diğeri lisans mezunu iki editör ve lisans mezunu bir kütüphaneciden oluşan altı kişilik guruba sorulmuştur. Gelen dönütlerden hareketle formda kitapların "adı", "ortak olduğu siteler", "yazarı/çevirmeni", "sayfası", "basım yılı", "konusu" başlıkları oluşturulmuştur. Görüşler doğrultusunda "Çocuk Kitaplarında Sivil Savunma Eğitim ve Öğretimi İnceleme Formu" son hâlini almıştır. Formda "kitabın adı", "ortak olduğu siteler", "yazar/çevirmen", "basım yılı", "sayfa sayısı" ve "konusu" olmak üzere altı kategori yer almaktadır.

Verilerin Toplanması ve Analizi

Nitel araştırmalarda çalışma grubunun kapsamı, kaynakların erişilebilirliğine bağlı olarak artırılabilir veya azaltılabilir (Yıldırım ve şimşek, 2018). Türkiye’de ocuk kitabı satışı yapan çok sayıda yayınevi ve kitapçı bulunmasına rağmen bu kurumların tamamından veri toplamak pratik olarak mümkün değildir. Bu nedenle araştırmada internet üzerinden ocuk kitabı satışı yapan ulusal ölçekli siteler veri kaynağı olarak tercih edilmiştir. İnternette satış yapan sitelerin güvenilirliği ve yaygınlığı çeşitli ltlerle değerlendirilmektedir (Kara, 2018). Bu doğrultuda araştırma, 22 Ekim 2024 tarihinde Amazon, Bkmkitap, D&R, idfix, Kitapsepeti ve Kitapyurdu adlı altı büyük çevrim içi kitap satış sitesinin “ok satanlar” kategorisinde “ocuk kitapları” alt kategorilerinde yer alan kitaplarla sınırlandırılmıştır.

Bu inceleme sonucunda elde edilen tüm kitapların değerlendirilmesinin dergi makalesi sınırları içinde mümkün olmadığı anlaşılmış; bu nedenle her listede ilk 10 sırada yer alan kitaplar analiz kapsamına alınmıştır. Belirlenen altı sitedeki listeler karşılaştırıldığında toplamda 60 kitabın incelenmesi gerekirken 25 kitabın birden fazla listede ortak olduğu görülmüştür. Böylece araştırmada toplam 35 kitap değerlendirilmiştir. Bu kitaplara ilişkin yazar, çevirmen, çizer, baskı sayısı, baskı yılı, sayfa sayısı ve konu bilgileri temel alınmıştır.

Araştırma kapsamında incelenen kitaplara ilişkin veriler, “ocuk Kitaplarında Sivil Savunma Eğitim ve ğretimi İnceleme Formu”na işlenmiş ve içerik analizi tekniği ile ozmlenmiştir. İçerik analizinde benzer nitelikteki veriler bir araya getirilerek anlamlı temalar oluşturulmakta ve bulgular okuyucunun anlayabileceği biçimde düzenlenmektedir. Bu doğrultuda, örneklemde yer alan 35 kitap; kitabın adı, yazarı/yazarları, basım yılı, sayfa sayısı, ortak olduğu satış siteleri ve konusu olmak üzere altı kategoride incelenmiş ve her bir kitap belirlenen ölçtüler çerçevesinde değerlendirilmiştir. Elde edilen veriler daha sonra yorumlamaya uygun biçimde yapılandırılmıştır.

Verilerin toplaması ve analizi sürecinde geçerlik ve güvenirliği sağlayabilmek adına nitel araştırma yönteminde yetkinlik sahibi uzmanların görüşüne başvurulmuştur. Elde edilen veriler üniversitelerin eğitim fakültelerinde lme değerlendirme dersi veren bir doçent, bir doktor unvanlı iki ayrı uzman tarafından bağımsız olarak analiz edilmiştir. Uzmanların oluşturduğu listeler karşılaştırılarak gr birliği ve gr ayrılığı sayıları tespit edildikten sonra, Miles ve Huberman’ın (1994) formülü (Gvenirlik=Gr birliği+Gr ayrılığıx100) kullanılmıştır. Nitel araştırmada güvenirliğin sağlanması için araştırmacılar arasındaki uyumun en az %80 olması gerekmektedir. (Creswell, 2016). Nitel çalışmalarda uzman ve araştırmacı değerlendirmeleri arasındaki uyumun %90 ve üzeri olduğu durumlarda arzu edilen düzeyde bir güvenirlik sağlanmış olmaktadır (Saban, 2008). Danışılan uzmanların tamamının olumlu gr belirtmesi neticesinde güvenirlik analizi sonucu

çalışmanın güvenilirliği 100 olarak hesaplanmıştır. Buradan hareketle araştırmanın geçerlik ve güvenilirliğini sağladığı görülmektedir.

Bulgular

Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın birinci alt problemi “Türkiye’de çok satan çocuk kitaplarının bilgileri nelerdir?” şeklindedir. Tablo 2’de araştırmaya dahil edilen kitapların belirlenen ölçütlere ilişkin bilgilerine yer verilmiştir.

Tablo 2. Araştırmaya Dâhil Edilen Kitapların Bilgileri

<i>Kitabın Adı</i>	<i>Bulunduğu Site</i>	<i>Yazar / Çevirmen</i>	<i>Sayfa</i>	<i>Basım Yılı</i>
Cumhuriyet’in İlk Sabahı	Amazon, Bkmkitap, D&R, idefix, Kitapsepeti, Kitapyurdu	Şermin Yaşar / İlber Ortaylı	120	2023
Dedemin Bakkalı	Amazon, Bkmkitap, D&R, idefix, Kitapsepeti	Şermin Yaşar	200	2016
Postayla Gelen Deniz Kabuğu	Bkmkitap, idefix, Kitapsepeti, Kitapyurdu	Behiç Ak	160	2024
Ayvayı Yedik Müzesi	Bkmkitap, idefix, Kitapyurdu	Mert Arık	64	2023
Çetin Ceviz	Bkmkitap, idefix, Kitapsepeti	Sinan Yaşar	64	2024
Abartma Tozu	Amazon, D&R	Şermin Yaşar	160	2019
Benim Zürafam Uçabilir	idefix, Kitapyurdu	Mert Arık	64	2021
Çantamdan Fil Çıktı	idefix, Kitapyurdu	Mert Arık	64	2023
Dedemle Bir Yıl	Bkmkitap, Kitapsepeti	Yaşar Bayraktar	144	2024
Hogwarst’ta Yeni Yıl	D&R, idefix	J. K. Rowling (Çeviren Ülkü Tamer)	44	2024
İyilik Timi	Bkmkitap, Kitapyurdu	Metin Özdamarlar	144	2024
Naneyi Yedik Lokantası	idefix, Kitapyurdu	Mert Arık	64	2024
Sevginin Gücü	Amazon, D&R	Carolina Rechards (Çeviren Ülker Yıldırımcan)	24	2019
Uzaya Giden Tren	D&R, Kitapyurdu	Mert Arık	64	2023
Boyacının Penguenleri	Bkmkitap	R. F. Atwater (Çeviren İlknur Özdemir)	107	2024
Bunun Adı Findel	Kitapsepeti	Andrew Clements (Çeviren Mine Kazmaoğlu)	122	2021
Büyük Sorular Kitabım	Amazon	S. Lebrun / Loic Audrain (Çeviren Hazel Bilgen)	16	2018
Çizgili Pijamalı Çocuk	Kitapsepeti	John Boyne (Çeviren Tayfun Törüner)	200	2021
Duygular En Çok Neyi Sever?	Amazon	Tina Oziewicz (Çeviren Edip Sönmez)	68	2024
Dünyanın En Önemli Öğrencisi	Amazon	Şermin Yaşar	160	2024
Her Zaman Yanında Olacağım	D&R	Christopher Cheng (Çeviren Ali Berktaş)	32	2021
İnsan Vücudu Tiyatrosu	Amazon	Maris Wicks (Çeviren Şiirsel Taş)	240	2016
Kaybolan Eldiven	idefix	Sharon Harmer	32	2020
Kitap Kurdu	Kitapsepeti	Debi Gliori (Çeviren Öykü)	28	2021

		Yalçinkaya)		
Ulumalı Tepeler	Amazon	Dav Pilkey (Çeviren Pınar Gönen)	240	2024
Macera Başlıyor	D&R	Varol Yaşaroğlu	228	2024
Ne Uzak Ne Yakın	Bkmkitap	Nihan Akkocaoğlu Çayır	24	2022
Sadako	Kitapsepeti	Takayuki Ishii (Çeviren Özge Ceren Kalender)	208	2024
Sözcüklerin Kamera Arkası	Kitapyurdu	Ferhat Taştekin	144	2024
Tarçın ve Büyük Tartışma	Amazon	Andreas Köniç (Çeviren Duygu Türker)	32	2022
Uzaya Seyahat	D&R	Marnie Willow (Çeviren Erkan Ünal)	24	2020
Yemek Seçen Kirpi	D&R	Andrea Reitmeyer (Çeviren Duygu Bolut)	32	2022
Ormanı Yemek Yasak	Kitapyurdu	Tuğba Çoşkunur	200	2021
Yuan Huan'ın Kulübesi	Kitapsepeti	Miyase Sertbarut	136	2019
Zaman Bekçileri	Bkmkitap	Fatma Burçak	144	2023

İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın ikinci alt problemi “Türkiye’de çok satan çocuk kitaplarının konuları nelerdir?” olarak belirlenmiştir. Tablo 3’te araştırmaya dâhil edilen kitapların belirlenen ölçütlere ilişkin konuları yer almaktadır.

Tablo 3. Araştırmaya Dâhil Edilen Kitapların Konuları

Kitabın Adı	Konusu
Cumhuriyet’in İlk Sabahı	Kitapta, Cumhuriyet’in ilan edildiği geceyi ve sabahı şerbetçi bir çocuğun gözünden anlatılmaktadır. Kitapta, Cumhuriyet’in ilanı ile başlayan yeni dönem, halkın bu sürece karşı sergilediği tutum ve davranışlar, sosyal hayatta ortaya çıkan değişimler yalın bir dil ve akıcı bir üslupla anlatılmaktadır. Kitapta birçok olay hikâyeleştirilerek anlatılmaktadır. Ali ve babası, Atatürk, köylüler konunun okuyucuya anlatılmasını sağlayan kahramanlardır. Atatürk, Ali’nin gözünden anlatılmaktadır.
Dedemin Bakkalı	Eğlenceli, cin fikirli, yenilikçi bir çocuğun bakkallık yapan dedesinin bakkalında yaşadıkları olaylar ele alınmaktadır. Torun, dedesine bakkalda yardım ederken alışveriş için gelenlerin anlattıkları hayat hikâyelerine, ilginç isteklerine de şahit olmaktadır. Dedesi, torunun üzerinden diğer çocuklara; alışverişe gelen insanlarla iletişimde dikkat etmesi gereken hususları anlatmak bahanesiyle çocukların yetişkinlerle iletişimde dikkat etmesi gereken on maddeye yer verilmektedir. Kitapta olaylar mizah ve dram özellikleriyle, akıcı bir üslupla anlatılmaktadır.
Postayla Gelen Deniz Kabuğu	Kitapta; teknolojinin aile içi ve insanlar arası iletişimi kuvvetlendirmek yerine zayıflattığı tezi vurgulanmaktadır. Ana karakter çocuk, uzaktaki bir arkadaşıyla mektuplaşmaktadır. İki arkadaş mektuplarında hayallerini paylaşmakta ve dostluk üzerine düşüncelerini dile getirmektedirler. Ayrıca kitapta teknolojiyi bilinçsizce kullanmanın zararları ve aile içi iletişimin önemi vurgulanmaktadır. Deniz kabuğu iki arkadaşın arasındaki bağın simgesi durumundadır.
Ayvayı Yedik Müzesi	Kitapta, çocukların değişik konularda hayal kurma ve farklı düşünme becerisi kazandırma, aile içi ilişkiler ve aile üyelerinin birlikte zaman geçirmeleri konusu ele alınmaktadır. Hikâyenin baş kahramanı Rüya’nın babaannesi bir akşam aniden dünya turuna çıkmaya karar verir. Çıkmadan önce Rüya’ya bir ayva hediye eder. Rüya, aldığı bu hediye ile neler yapabileceğini düşünür. Planları üzerine hayal kurarak <i>Ayvayı Yedik Müzesi</i> adlı bir proje geliştirir. Müze fikri, babasının ve aile üyelerinin desteği ile gelişir. Yazar kitapta küçük şeylerin bile hayallerle büyük şeylere dönüşebileceğini vurgulamaktadır.
Çetin Ceviz	Kitapta aile bağlarının önemi, çocukların bilime olan merakları ve yaratıcılıkları, bu yönlerde teşvik edilmesi konu edilmektedir. Hikâyenin kahramanı Çetin fen ve teknolojiye meraklıdır. Öğretmenin verdiği ödevi yapmak için dedesinin yanına gider. Dedesinin hasta köpeği Hergünaç’ı iyileştirir. Dedesiyle beraber bazı icatlar yapar ve bu icat çevredekilerin dikkatini çeker. Bu arada aile içi bağların yeniden kuvvetlenmesini sağlar.
Abartma Tozu	Kitapta, çocukların yaratıcılığı ve hayal gücü, dengeli olmaları, hayal güçlerini kontrol edebilmeleri konu edilmektedir. Hikâyenin kahramanı meraklı çocuk bir gün hayal bir sihirli bir madde keşfeder ve adını abartma tozu koyar. Bu toz, istenilen her şeyi olduğundan çok daha abartılı hale getirebilmektedir. Çocuklar bu tozla bir süre eğlenirler ancak bir gün işler kontrolden çıkar ve maceraları bir hale gelir.

Benim Zürafam Uçabilir	Küçük bir çocuğun, sıradan gibi görünen zürafanın olağanüstü yeteneklerini keşfetmesiyle Yaşadıkları maceralar anlatılmaktadır. Kitapta çocukların hayal kurmaları, hayallerine inanmaları ve dostluğun önemi vurgulanmaktadır. Baş kahraman Arda, parkta oynarken bir zürafa bulur ve ona Zippy ismini verir. Komşusu Leyla Teyze'nin yardımıyla Zippy'nin uçabildiğini keşfeder. Maceralı bir hayata atılırlar. Kara Gölge adlı tehditle karşılaşınca Zippy'nin yeteneklerini başkalarına yardım için de kullanırlar.
Çantamdan Fil Çıktı	Masal kurgusu ile yazılan kitapta okula giden bir çocuğun çantasından minik bir filin çıkmasıyla başlayan büyümlü maceralar anlatılmaktadır. Ece okul çağında bir çocuktur. Bir gün okulda çantasından minik bir fil çıkar. Adını Fıstık koyduğu büyümlü fil, birçok maceranın yaşanmasına neden olur. Ece ve yakın arkadaş Mert, Sema Teyze'den yardım alarak işin aslımı öğrenirler. Okulda file karşı çıkan sert yapılı okul müdürü de zamanla yumuşamıştır. Kitapta çocukların hayal gücü, ani gelişen olaylar karşısında çözüm üretme üzerinde durulmaktadır.
Dedemle Bir Yıl	Bir çocuğun, bir yıl boyunca şehir hayatından uzaklaşıp köyde dedesinin yanında kalması ve Yaşadıkları anlatılmaktadır. Efe şehirde yaşayan, teknoloji meraklısı, köy hayatına ön yargılı bir çocuktur. Ailesi onu köye dedesi ve ninesinin yanına gönderir. Efe, köyde dedesi ve komşu çocuklarıyla iyi bir iletişim kurar. Harika bir yıl geçirir. Kitap genel olarak kuşaklar arasındaki ilişkiyi doğayla iç içe yaşamının güzelliklerini vurgulamaktadır.
Hogwarst'ta Yeni Yıl	Büyücü olduğunu sonradan öğrenen bir çocuğun yaşadığı olaylar anlatılmaktadır. Kahraman Harry; ailesini kaybetmiş, büyücü olduğunu keşfetmiş bir çocuktur. Teyzesi ve eniştesi tarafından kötü şartlarda büyütülür. Büyücü olduğunu keşfeder. Hogwarts Cadılık ve Büyüculük Okulu'na kaydı yapılır. Kitapta, Harry'nin bu okulda geçirdiği iki yıl ve yeni yıl kutlamaları anlatılır. Kitapta dostluk, hayaller, keşfetme ve cesaret vurgulanmaktadır.
İyilik Timi	İyilik Timi adında bir ekip kurarak insanların yardımına koşan bir grup çocuğun yaptıkları anlatılmaktadır. Timin kurucusu Asel, bir akşam komşusunun çocuğu Asel'in SMA hastası olduğunu öğrenir. Arkadaşlarıyla iyilik timini kurar ve ihtiyaç sahiplerine yardım çalışmalarını başlatır. Kitapta genel olarak iyiliğin gücü, birlikte hareket etmenin önemi vurgulanmaktadır. Dayanışma, empati, toplum yararına çalışmanın önemi de vurgulanan diğer konulardır.
Naneyi Yedik Lokantası	Kitapta, dünya turuna çıkmaya niyetlenen bir babaannenin torununa bir demet nane bırakmasıyla torunu ve arkadaşlarının naneyle yaşadıkları maceralar konu edilmiştir. Babaannesi dünya turuna çıkmadan Güneş'e bir demet nane bırakır. Bu nanenin sıradan olmadığını düşünen Güneş, arkadaşlarıyla Naneyi Yedik Lokantası adında bir yer oluştururlar. Burada farklı yemekler yapıp, değişik etkinliklere, projelere karar verirler. Etkinliklere kasaba halkı da katılmaktadır. Kitapta yaratıcılık, hayal kurma, dayanışma ve iyilik yapma vurgulanmaktadır.
Sevginin Gücü	Ormanda kaybolan ayı yavrusunun güzel anılarını hatırlayarak evinin yolunu bulması anlatılmaktadır. Yavru ayı ormanda kaybolur. Ateş böcekleri ışıklarıyla yolunu aydınlatıp evini ve ailesini bulmasına yardım eder. Yavru ayı da ilerledikçe ailesiyle yaşadığı güzel hatıraları canlanır. Hatıralar canlandıkça ateş böceklerinin ışığı çoğalır. Kitapta sevgi, dostluk ve aile bağı vurgulanmaktadır.
Uzaya Giden Tren	İlkokul öğrencilerinin kendilerine verilen ödev üzerinden kurdukları hayal konu edilmektedir. Moni, Mete, İnci ve diğer öğrenciler Portakal İlkokulunda öğrencidir. Öğretmenleri, tren hikâyesi yazma ödevi verir. Öğrenciler ödevi hazırlarken değişik hayaller de kurarlar. Kitapta yaratıcı yazarlığın incelikleri ve birlikte çalışmaya vurgu yapılmaktadır.
Boyacının Penguenleri	Bay Popper kutup bölgesi hayvanlarına ilgi duyan bir boyacıdır. Bölgedekilerle yazışmaları sonucu kendisine hediye bir penguen hediye edilir. Eşinin de destek olduğu Popper, bir penguen daha getirtir. Böylece penguenler ve Popper ailesi arasında maceralı bir yaşam başlar. Kitapta aile içi bağların ve iletişimin önemine, hayvan sevgisine vurgu yapılmaktadır.
Bunun Adı Findel	Nick Allen, öğretmeni Bayan Granger'in belirlediği bazı kurallara itiraz eder ve tükenmez kaleme Findel adını verir. Öğretmen buna şiddetle karşı çıksa da arkadaşları Nick'i destekler. Zamanla öğretmeni de yumuşak bir tavır sergiler ve yeniliklere açık olduğunu gösterir. Kitapta hayal kurma, yaratıcı düşünme, arkadaşlık ilişkileri ve sorgulayıcı düşünmeye vurgu yapılmaktadır.
Büyük Sorular Kitabım	Sekiz konuya ayrılmış resimli sorular ve bunların 150 resimli yanıtına yer verilmektedir. Böylece nesnelere tanıtılması çocukların merak duygularının giderilmesi, düşünce dünyalarının genişletilmesi amaçlanmaktadır.
Çizgili Pijamalı Çocuk	Babasının görevi dolayısıyla Auschwitz'e taşınan Bruno, oradaki Auschwitz toplama kampında Yahudi çocuğu Shmuel ile, kampın tellerinin dışından tanışır. Kitapta Bruno ailesi ve Shmuel arasında gelişen olaylar ve iki arkadaşın trajik ölümünü anlatılmaktadır. Kitapta dostluğa, masumiyete, karşılıksız sevgiye, savaşın ve ırkçılığın kötülüğüne vurgu yapılmaktadır.
Duygular En Çok Neyi Sever?	Kitapta merak, kaygı, cesaret, inat, fesatlık, şükran, sabır duyguları çocukların anlayacağı gelişim seviyesinde ele alınmaktadır. Duyguların özellikleri ve neleri sevdiklerine vurgu yapılmaktadır.
Dünyanın En Önemli Öğrencisi	Kendi firmasında patron olan Fikri Bey'in geçerli bir diploma almak için ortaokul öğrenciliğine geri dönmesi gerekiyor. Yıllar sonra öğrenciliğe başlayan Fikri Bey'in yaşadığı olaylar anlatılmaktadır. Kitapta saygı, sevgi, empati gibi değerlere vurgu yapılmaktadır.
Her Zaman Yanında Olacağım	İki yakın arkadaş olan ayı ile farenin arkadaşlıkları anlatılmaktadır. Uzun bir yolculuğa çıkacak olan fare arkadaşını ayıya bu yolculukta yanında olup olmayacağını sorar. Aldığı cevapla beraber yaşadıkları olaylar anlatılmaktadır. Kitapta; arkadaşlık, sadakat, dostluk, zorluklarla mücadele gibi konulara vurgu yapılmaktadır.

İnsan Vücudu Tiyatrosu	Kitabın konusu insan vücududur. Vücutumuzdaki sistemler, çocukların anlayabileceği yalın bir dille ve tiyatro tekniği ile anlatılmaktadır.
Kaybolan Eldiven	Odun toplayan yaşlı adam eldiveninin tekini ormanda düşürür. Köpeğiyle ararken diğer hayvanlar da onlara yardım eder. Kitapta; yaşlı adam ve diğer hayvanların eldiveni ararken yaşadıkları anlatılmaktadır. Dostluk, yardımlaşma ve dayanışma vurgusu yapılmaktadır.
Kitap Kurdu	Kitap okuma meraklısı Can, bahçelerindeki bir kurtçuğu sahiplenip eve getirir. Ama bu kurtçuk farklıdır ve Can'la beraber masal dinlemeye başlamıştır. Kitapta Can'la kurtçuğun maceraları anlatılmaktadır. Kitap okumanın önemine, hayal gücüne, farklı dünyaların keşfine vurgu yapılmaktadır.
Ulumalı Tepeler	Köpek Adam, Petey ve Büyük Baba'nın yaşadıkları maceralar konu edilmektedir. Kitapta sevgi, empati, nezaket, istikrar ve iyilik yapmanın önemi gibi evrensel temalar vurgulanmaktadır.
Macera Başlıyor	Kral Şakir, Remzi, Kadriye, Canan ve Fil Necati'nin yaşadığı maceralar konu edilmektedir. Kitapta; dostluk, aile bağları, birlikte hareket etmenin önemi vurgulanmaktadır.
Ne Uzak Ne Yakın	Kitapta Zeliş ve arkadaşı Mercan'ın akrabalık konusundaki düşünceleri konu edilmektedir. İş birliğine dayalı, eleştirel, yaratıcı düşünme becerilerine vurgu yapılmaktadır.
Sadako	Hiroşima'ya atılan atom bombasından etkilenip lösemiye yakalanan ve genç yaşta ölen Sadako Sasaki'nin hayatı ve mücadelesi anlatılmaktadır. Kitapta savaşın çocuklar üzerindeki yıkıcı etkisi ve barışın önemi vurgulanmaktadır.
Sözcüklerin Kamera Arkası	Yazarlık hayali kuran Yusuf'un Meryem, Halit, Prof. Halit ve Sabiha Teyze arasında yaşadığı olaylar anlatılmaktadır. Yazar olma isteyen Yusuf, bu alanda uğraşırken kelimelerin taşıdığı kültür bağlarına merak salar. Hayata ve kelimelerin anlamın farklı bir gözden bakmaya başlar. Kitapta kelimelerle kültür arasındaki bağa ve iletişimin önemine vurgu yapılmaktadır.
Tarçın ve Büyük Tartışma	Farklı hayvanların yaşadığı ormanda "En iyi baharat hangisidir?" sorusuyla başlayan tartışma anlatılmaktadır. Sincap Tarçın ve arkadaşları Zencefil, Karabiber, Vanilya ve Bal tartışmayı bir yarışma ile ve güzel bir şekilde sonlandırır. Kitapta empati, uzlaşma ve farklı görüşlere değer vermeye vurgu yapılmaktadır.
Uzaya Seyahat	Dünya'nın geleceği tehlike altındayken Dr. Eliza Carter ve arkadaşları Komutan Marcus Vega, Mühendis Liam Anderson ve Psikolog Dr. Naomi Chen Exo-22 adlı gezegene bir yolculuk yaparlar. Burada karşılaştıkları gizemli varlıklarla yaşadıkları maceralar anlatılmaktadır. Kitapta merak ögesi, merakların peşinden gitmek ve etik öğelerine vurgu yapılmaktadır.
Yemek Seçen Kirpi	Yemek seçen bir kirpinin arkadaşlarıyla yaşadığı maceralar anlatılmaktadır. Kirpi Tobi yemek seçmektedir. Arkadaşları Tavşan Lila, Tilki Max, Sıpcap Pati ve Baykuş Olivia'nın katkılarıyla bu huyundan vaz geçer ve sağlıklı beslenmeye başlar. Kitapta sağlıklı beslenme, arkadaşlık ve farklı yiyecekleri denemeye vurgu yapılmaktadır.
Ormanı Yemek Yasak	Tavşan Mavi ve arkadaşlarının ormanları korumak için verdikleri mücadele anlatılmaktadır. Tavşan Mavi ve arkadaşları Kirpi Topik, Tilki Lila, Baykuş Duru ormanda mutlu mesut yaşamaktadır. İnsanlar ormana zarar vermeye başlarlar. Mavi arkadaşlarının uzun uğraşları sonucu insanlar yaptıkları hatayı anlarlar. Kitapta doğayı koruma, dayanışma ve arkadaşlık duygusuna vurgu yapılmaktadır.
Yuan Huan'ın Kulübesi	Kitap okumayı sevmeyen İlhami'nin telefon kulübesinde, telefon ahizesinden dinlediği hikâyelerle başlayan maceraları anlatılmaktadır. İlhami kitap okumayı sevmeyen bir öğrencidir. Bir gün telefon kulübesindeki ahizeden hikâyeler dinlemeye başlar. Dinlediklerini ödev olarak yazmak ister. İnanırcı olmak için de Çinli yazar Yuan Huan adını duyurur. Böyle bir yazar olmadığı meydana çıkınca da işler karışır. Kitapta farklı hayatlar yaşayan çocukların olduğu, hayata farklı açılardan da bakılması gerektiği vurgulanmaktadır.
Zaman Bekçileri	Ezo, Nes, Teo ve Zer adlı çocuklar birbirinden habersiz aynı dileği tutarlar. Geçmişin bekçisi Rapus ve geleceğin bekçisi Temora ile çocuklar arasındaki macera konu edilmektedir. Kitapta hayal gücü ve zaman kavramına vurgu yapılmaktadır.

Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın üçüncü alt problemi, "Türkiye'de çok satan çocuk kitaplarında 'sivil savunma eğitim ve öğretimi' yer almakta mıdır?" şeklindedir. Tablo 4'te belirlenen ölçütlere göre araştırmaya dahil edilen çocuk kitaplarında "sivil savunma eğitim ve öğretimi" durumu yer almaktadır.

Tablo 4. Araştırmaya Dâhil Edilen Kitaplarda Sivil Savunma Eğitim ve Öğretimi

<i>Kitabın Adı</i>	<i>Sivil Savunma Eğitim ve Öğretimi</i>
Cumhuriyet'in İlk Sabahı	Yer almamaktadır.
Dedemin Bakkalı	Yer almamaktadır.
Postayla Gelen Deniz Kabuğu	Yer almamaktadır.
Ayvaı Yedik Müzesi	Yer almamaktadır.
Çetin Ceviz	Yer almamaktadır.

Abartma Tozu	Yer almamaktadır.
Benim Zürafam Uçabilir	Yer almamaktadır.
Çantamdan Fil Çıktı	Yer almamaktadır.
Dedemle Bir Yıl	Yer almamaktadır.
Hogwarst' ta Yeni Yıl	Yer almamaktadır.
İyilik Timi	Yer almamaktadır.
Naneyi Yedik Lokantası	Yer almamaktadır.
Sevginin Gücü	Yer almamaktadır.
Uzaya Giden Tren	Yer almamaktadır.
Boyacının Penguenleri	Yer almamaktadır.
Bunun Adı Findel	Yer almamaktadır.
Büyük Sorular Kitabım	Yer almamaktadır.
Çizgili Pijamalı Çocuk	Yer almamaktadır.
Duygular En Çok Neyi Sever?	Yer almamaktadır.
Dünyanın En Önemli Öğrencisi	Yer almamaktadır.
Her Zaman Yanında Olacağım	Yer almamaktadır.
İnsan Vücudu Tiyatrosu	Yer almamaktadır.
Kaybolan Eldiven	Yer almamaktadır.
Kitap Kurdu	Yer almamaktadır.
Ulusal Tepeler	Yer almamaktadır.
Macera Başlıyor	Yer almamaktadır.
Ne Uzak Ne Yakın	Yer almamaktadır.
Sadako	Yer almamaktadır.
Sözcüklerin Kamera Arkası	Yer almamaktadır.
Tarçın ve Büyük Tartışma	Yer almamaktadır.
Uzaya Seyahat	Yer almamaktadır.
Yemek Seçen Kirpi	Yer almamaktadır.
Ormanı Yemek Yasak	Yer almamaktadır.
Yuan Huan`ın Kulübesi	Yer almamaktadır.
Zaman Bekçileri	Yer almamaktadır.

Belirlenen kitaplar, Verilerin Toplanması ve Analizi başlığında belirtilen ölçütlerden “konularına göre” ölçütüne göre analiz edilmiştir. Analiz sonucu Tablo 4’e aktarılmıştır. Tablo 4 incelendiğinde belirlenen ölçütler doğrultusunda internette kitap satışı yapan ulusal düzeydeki altı sitenin “çok satanlar” kategorisinin “çocuk kitapları” alt sekmesinde yer alan kitaplarda “sivil savunma eğitim ve öğretimi” içeriğinin yer almadığı görülmektedir.

Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Birinci alt probleme ilişkin bulgularda *Cumhuriyet'in İlk Sabahı* adlı kitabın altı satış sitesinde (%100) ilk sırada yer aldığı tespit edilmiştir. *Dedemin Bakkalı* adlı kitabın beş satış sitesinde (%83) çok satanlar kategorisinde yer aldığı gözlemlenmiştir. Aynı kategoride *Postayla Gelen Deniz Kabuğu* adlı kitabın dört (%67), *Ayvağı Yedik Müzesi* ve *Çetin Ceviz* adlı kitapların üç sitede (%50) yer aldığı tespit edilmiştir. Dokuz kitabın da iki ayrı sitede çok satanlar kategorisinde yer aldığı gözlemlenmiştir. Bu sonuç, “Çok satanlar listesinin oluşumunda etkili olan faktörler nelerdir? Çocuk kitabı yazarlığı, belirli birkaç yazara doğru mu evriliyor?” gibi soruları akla getirmektedir. Elde edilen bu sonuçlar üzerine düşünülmesi ve araştırma yapılması gerektiği değerlendirilmektedir. Araştırmada incelenen kitapların büyük bir çoğunluğunun birkaç yazar tarafından kaleme alındığı sonucuna ulaşılmıştır. Tek

yazar olarak Behiç Ak'ın beş kitabının (%14), Şermin Yaşar'ın dört kitabının (%11) çok satanlar listesinde olduğu görülmektedir. Her iki yazarın kültür ve sanat çalışmalarlarıyla sosyal medyada yer alması kitaplarının tanınırlığını arttırsa da çok satanlar listesinde yer almaları üzerinde tartışılması gereken bir başka konu olarak değerlendirilmektedir. Bu sonuçlar, "tek yazarlı kitapların çok yazarlı kitaplara göre daha çok beğenildiği" çıkarımını akıllara getirmesi bakımından da önemli görülmektedir. Çok satanlar listesinde yer alan on üç kitabın (%37) 2024 yılında, altı kitabın (%17) 2021 yılında, beş kitabın (%14) 2023 yılında yazılmış olması dikkat çekici bir durumdur. 2019 ve 2022 yıllarında üçer kitabın (%9) yazıldığı da dikkate alınınca çok satanlar listesinde yer alan kitapların çok okunma yönüyle yıldan yıla artan bir grafik sergilemediği ortadadır. Bu durumun nedenlerinin de ayrıca üzerinde düşünülmesi gereken bir konu olarak değerlendirilmektedir. Listede yer alan on yedi kitabın (%49) yüz sayfanın altında, on sekiz kitabın (%51) ise yüz sayfadan fazla olması, hedef kitle göz önüne alındığında (Orhan, 2021) normal bir sonuç olarak dikkat çekmektedir.

İkinci alt probleme ilişkin bulgulardan hareketle kitapların genel olarak kişilik gelişimi, bazı temel değerlerin vurgulanması, hayal dünyalarının zenginleştirilmesi ve hayallerin peşinden gidilmesi vb. sosyal içerikli konuları ele aldığı sonucuna ulaşılmıştır. İnternet sitelerinin hepsinde çok satan kitaplar sıralamasında ilk sırayı alan *Cumhuriyet'in İlk Sabahı* adlı kitabın konusu, kategorideki diğer kitaplardan farklıdır. Kitap, Ali'nin dilinden Cumhuriyet'in kuruluşunu anlatmaktadır. Yeni kurulan bir cumhuriyetin anlatıldığı çocuk kitabında çocukların geleceğine ışık tutması bakımından savunma eğitime ve önemine değinilmesinin önemli olduğu düşünülmektedir. Kitabın yazarlarından birinin sosyal medyada tanınan kişi olması kitabın tercih nedenlerinden biri olarak düşünülse de çocukların ve velilerin çocuk kitabı seçimindeki tutumları (Nergiz, 2019) dikkate alındığında çok satanlar listesinin ilk sırasında yer alan *Cumhuriyet'in İlk Sabahı* adlı kitabın altı satış sitesinde de ilk sırada yer almasının nedeninin araştırılması gerektiği sonucuna ulaşılmıştır. Kitabın kahramanı çocuk olmakla beraber, konusu, olay örgüsü, kapak görseli vb. kitabın okuyucuyu etkileyen yönleri dikkate alındığında çocuklar tarafından rahatlıkla tercih edilecek bir kitap olmadığı kanaatine varılmıştır. Çok satanlar sıralamasında ikinci, üçüncü ve sonraki sıralarda yer alan kitapların konusu, olay örgüsü, anlatım biçimi, üslubu vb. yönlerden çocuklar tarafından tercih edilebilecek nitelikte olduğu değerlendirilmektedir.

Üçüncü alt probleme ilişkin bulgularda kitapların hiçbirinde sivil savunma eğitim ve öğretiminin yer olmadığı tespit edilmiştir. Edebiyat sözcüğünün anlamları arasında "bedii duyguların gelişmesine yardımcı olmak" da yer almaktadır. Öğretmen adayları ve velilerin çocuk edebiyatı ve çocuk kitapları seçimleriyle ilgili yapılan akademik çalışmalarda "çocuk edebiyatı" denilince genel olarak edebiyatın güzel sanatları geliştirme yönünün anlaşıldığı (Çevik ve Müldür, 2019) görülmektedir. Halbuki çocuk edebiyatının tanımı ve işlevi incelendiğinde sanatsal duygu ve

düşüncelerin geliştirilmesine yardımcı olmanın yanında çocukları hayata hazırlayacak bilgi ve becerileri kazandıracak her türlü eğitim – öğretim materyalinin hazırlanması da karşımıza çıkar. Sosyal konularda çocuk kitapları yazılması bir yanlışlık değil, konuların arasında çocukları hayata hazırlayacak konuların azlığı bir eksiklik olarak değerlendirilmektedir. Yapılan incelemede sosyal konularda yazıldığı tespit edilen kitapların genel olarak belirli olaylar çevresinde kümelenmesi de bu düşüncenin bir kanıtıdır.

Yaşadığımız ve yaşanması muhtemel her türlü felaket her yaştan insanı etkilemektedir ve etkileyebilir. Diğer yandan toplumları etkileyen büyük felaketlerden en çok etkilenen grup çocuklardır. Bu nedenle felaketler karşısında ne yapılması, nasıl davranılması gerektiği, sivil savunmanın genel hatları gibi konuların eğitim ve öğretimi çocuk yaşlardan itibaren verilmelidir. Çok satan çocuk kitaplarında böylesi önemli bir konuyu ele alan bir kitabın dahi yer alamaması üzerinde düşünülmesi gereken dikkat çekici bir konu olarak değerlendirilmektedir.

Öneriler

Çocuk kitapları yayıncılığının ticari yönü de göz önüne alındığında sivil savunma eğitimi ve önemi konusunun ilgi çeken, kitapların çok satılmasını sağlayacak konular arasında yer almadığı için bu konularda hiç kitap yazılmadığı değerlendirilmektedir. Bu nedenle çocuk kitabı yazarlarına; deprem, yangın, sel, kimyasal, biyolojik, nükleer veya askeri saldırı vb. durumlar için sivil savunmayı öğretici, değişik anlatı türlerinde kitaplar yazmaları önerilmektedir. Ayrıca çocukların kitapları zevkle okumaları için kitapların içeriklerinin yaş gruplarının ilgilerini çekecek hikâye, roman, çizgi roman, bilim kurgu vb. türlerde olması önerilmektedir.

Tasarımcıların, ilgili kitapları güncel çizim anlayışına göre canlı, ilgi çekici biçimde çizimleri önerilmektedir. Belirtilen yöntemlerle hazırlanan kitapların kitaplara ve okumaya olan ilgiyi artıracığı değerlendirilmektedir.

Kamunun doğal afetler, sivil savunma vb. çocukların ilgisini daha az çeken konularda kitapların yazılması için yazar, tasarımcı ve yayıncılara özel teşvikler uygulaması vermesi önerilmektedir. Ticari rekabetin acımasızca devam ettiği günümüzde kamu yararı kabul edilecek hususlarda kamunun teşviklerle destek sağlamasının yararlı olacağı değerlendirilmektedir. Kamu bağlamında üniversitelerin ilgili bölümlerinde yazarlık kabiliyeti olan öğrenciler tespit edilerek seçmeli dersler, kulüp çalışmaları vb. yollarla bilgilendirme ve yönlendirmeler yapılmalıdır. Böylece güncel ve hayati konuları kaleme alacak yazarların yetişmesine zemin hazırlanmalıdır.

Kaynaklar

Akçalı, S. & Önaçan, M. (2019). Türkiye'de siber saldırı olayları ve siber savunma yeteneklerinin gelişimi. *Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*(78), 351-369.
<http://doi.org.tr/10.29228/JASSS.40409>

- Aksoy, İ. (2011). Türklerde aile ve çocuk eğitimi. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 4(16), 11-19. http://sosyalarastirmalar.net/cilt4/sayi16_pdf/aksoy_ilhan.pdf sayfasından erişilmiştir.
- Aktel, M. (2010). 5902 sayılı yasa ile Türkiye'de afet yönetiminde oluşan değişim. *Dumlupınar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Dergisi*(27), 1-9. https://dergipark.org.tr/tr/pub/dpusbe/issue/4769/65607#article_cite sayfasından erişilmiştir.
- Aktın, K. (2020). Sosyal bilgiler ders kitaplarında okul dışı öğrenme ortamları ve bu ortamlarda kazandırılacak beceriler. *Social Sciences Studies Journal*, 6(64), 2506-2522. <http://dx.doi.org/10.26449/sssj.2374>
- Altun, F. (2018). Afetlerin ekonomik ve sosyal etkileri: Türkiye örneği üzerinden bir değerlendirme. *Sosyal Çalışma Dergisi*, 2(1), 2-8. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/scd/issue/37934/414035> sayfasından erişilmiştir.
- Aral, N. & Baran, G. (2011). *Çocuk gelişimi*. YA-PA.
- Avcı, M. & Korkmaz, M. (2021). Türkiye'de orman yangını sorunu: Güncel bazı konular üzerine değerlendirmeler. *Türkiye Ormanlık Dergisi*, 22(3), 229-240. <http://doi.org/10.18182/tjf.942706>
- Can, A. (2022). Ulusal güvenlik açısından kritik altyapı ve siber alan: sivil hazırlık ve dirençlilik perspektifinden kavramsal bir inceleme. *Diplomasi ve Strateji Dergisi*, 3(2), 279-311. <http://doi.org/10.58685/dsd.1188981>
- Creswell, J. W. (2016). *Nitel araştırma yöntemleri*. Siyasal.
- Çakır, F. (2014). *Çocuk edebiyatına psikopedagojik ve sosyopedagojik açıdan yaklaşım*. (Yüksek Lisans Tezi). <http://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Çevik, A. & Müldür, M. (2019). Sınıf öğretmeni adaylarının çocuk edebiyatı farkındalığı. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 18(72), 1942-1956. <https://doi.org/10.17755/esosder.564082>
- Demir, R. (2023). *Afetlerde zarar azaltma yöntemleri*. (Yüksek Lisans Tezi). <https://tez.yok.gov.tr/> sayfasından erişilmiştir.
- Demircan, C. (2006). TÜBİTAK çocuk kitaplığı dizisindeki kitapların dış yapısal ve iç yapısal olarak incelenmesi. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2(1), 12-27. <http://doi.org/10.17860/efd.85381>
- Efeoğlu, M. & Eyüpgiller, K. (2021). Çatalca bölgesi savunma yapıları üzerine bir değerlendirme. *Sanat Tarihi Dergisi*, 30(1), 391-433. <http://doi.org/10.29135/std.834017>
- Gönen, M., Katrancı, M., Uygun, M., & Ş. Uçuş. (2011). İlköğretim birinci kademe öğrencilerine yönelik çocuk kitaplarının, içerik, resimleme ve fiziksel özellikleri açısından incelenmesi. *Eğitim ve Bilim*, 36(160), 250-265. <https://eb.ted.org.tr/index.php/EB/article/view/773/274> sayfasından erişilmiştir.

- Güler, H. H. (2008). *Afet zararlarını azaltmanın temel ilkeleri* (1. b.). JİCA.
- İpek, O. (2017). *Çocuk edebiyatı ve çocuk eğitimi çerçevesinde Numan Kartal'ın eserlerinin incelenmesi*. (Yüksek Lisans Tezi). <http://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Kadıoğlu, M. (2008). *Afet zararlarını azaltmanın temel ilkeleri* (1. b.). JİCA.
- Karabulut, D. & Bekler, T. (2019). Doğal afetlerin çocuklar ve ergenler üzerindeki etkileri. *Doğal Afetler ve Çevre Dergisi*, 5(2), 371-375. <https://dacd.artvin.edu.tr/tr/pub/issue/43935/500356> sayfasından erişilmiştir.
- Karabulut, U. (2014). Davetsiz misafiri beklerken ikinci dünya savaşı Türkiye'sinde pasif güvenlik önlemleri (1939-1940). *Çağdaş Türkiye Tarihi Araştırmaları Dergisi*, 14(28), 199-223. <https://dergipark.org.tr/en/pub/ctad/issue/25625/270480> sayfasından erişilmiştir.
- Kara, H. (2018). *Güvenilir kitap satın alma siteleri*. <https://www.hknkr.com/guvenilir-kitap-satin-alma-siteleri.html> sayfasından erişilmiştir.
- Koç, E. & Üstün, A. (2008). Patojenlere karşı bitkilerde savunma ve antioksidanlar. *Erciyes Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 24(1-2), 82-100. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/erciyesfen/issue/25577/269845> sayfasından erişilmiştir.
- Koçak, K. & Keskin, H. Ş. (2024) Deprem eğitiminde mobil uygulama kullanımı. *Acil Yardım ve Afet Bilimi*, 4(1), 24-27. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/3455212> sayfasından erişilmiştir.
- Kubbealtı. (2024). *Sivil Savunma*. Kubbealtı Lugatı: <https://lugatim.com/s/sivilsavunma> sayfasından erişilmiştir.
- MEM. (12024). Sivil Savunma. İstanbul İl Millî Eğitim Müdürlüğü: <https://istanbul.meb.gov.tr/www/sivil-savunma-dosya/dosya/98> sayfasından erişilmiştir.
- Miles, M, B. & Huberman, A. M. (1994). *Qualitative data analysis: An expanded sourcebook* (2. b.). Sage.
- Nergiz, G. (2019). *Anne- babaların çocuk edebiyatı ürünlerini seçebilme yetkinlikleri: Mersin örneği*. (Yüksek Lisans Tezi). <http://tez.yok.gov.tr> sayfasından erişilmiştir.
- Orhan, M. (2021). *TÜBİTAK çocuk kitaplarının çocuk edebiyatı yönünden incelenmesi*. (Doktora Tezi). <https://tez.yok.gov.tr/> sayfasından erişilmiştir.
- Önal, M. (2000). *Felsefi bir perspektiften çocuk kitapları için gelişim psikolojisinin önemi*. 1. Ulusal Çocuk Kitapları Sempozyumu, 20-21 Ocak 2010'da sunulmuş bildiri. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi ve TÖMER Dil Eğitim Merkezi. https://www.academia.edu/1071917/11_ulusal_%c3%87ocuk_ve_gen%c3%87l%c4%b0k_edeb%c4%b0yat%C3%87_meler_sorunlar_ve_%c3%87%c3%b6z%c3%bcm_%c3%96nerileri_#loswp-work-container sayfasından erişilmiştir.

- Özçelik, E. (2020). Türkiye kamu hastanelerinde sivil savunma ve seferberlik hizmetleri durum değerlendirmesi. *Social Mentality and Researcher Thinkers Journal*, 6(37), 1838-1854. <http://dx.doi.org/10.31576/smryj.648>
- Saban, A. (2008). Okula ilişkin metaforlar. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 55, 459- 496.
- TDK. (2024). *Savunma*. Güncel Türkçe Sözlük. <https://sozluk.gov.tr/> sayfasından erişilmiştir.
- Yeniçeri, K. & Kuşdemir, Y. (2019). Bestami Yazgan'ın hikayelerindeki iletilerin çocuğa görelilik ilkesi açısından incelenmesi. *The Journal of Social Science*, 3(5), 390-413. <https://doi.org/10.30520/tjsosci.525053>
- Yıldırım, A. (2024). Türkiye'nin siber güvenlik politikasının eylem planları üzerinden analizi. *Organizasyon ve Yönetim Bilimleri Dergisi*, 16(1), 23-47. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/oybd/issue/82594/1452753> sayfasından erişilmiştir.
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2018). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (11. b). Seçkin.
- Yükçü, Ş., Tok, A., & Kangal, S. (2019). Çocuk edebiyatının geldiği son nokta: Okul öncesi dönem resimli e-kiaplara gelişimsel bir bakış. *Erken Çocukluk Çalışmaları Dergisi*, 3(1), 139-164. <https://doi.org/10.24130/eccd-jecs.1967201931122>
- Yüksel, O. & Erdem, R. (2016). Biyoterörizm ve sağlık. *Hacettepe Sağlık İdaresi Dergisi*, 19(2), 203-222. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/hacettepesid/issue/24439/259066> sayfasından erişilmiştir.

Extended Summary

Throughout human history, disasters have occurred due to both natural and human-made causes. To protect themselves from such events, humans have developed various defense methods. Among the most vulnerable to disasters are children. To reduce the effects of disasters, education in civil defense has gained importance and is now incorporated from early ages. This underscores the critical role of children's literature in fostering disaster awareness and education.

Children's literature refers to works created to develop children's emotions, thoughts, and appreciation of literature and art, as well as to provide them with knowledge on various subjects (Yeniçeri and Kuşdemir, 2019). The printed products of children's literature can be categorized as children's books, magazines, and newspapers. Today, there also exist technological products of children's literature. E-books, digital programs, and films designed for children are likewise regarded as products of children's literature. These works constitute one of the cornerstones of children's education (İpek, 2017, pp. 63-72). Studies in this field are utilized in the home, at school, and in extracurricular settings (Yükçü et al., 2019).

Children's books play a vital role in education and are useful tools for teachers and families. Both in Türkiye and in other countries, there are books for children that address a wide range of

topics. In determining the subjects of children's books, the needs of countries, the preferences of educators and readers, as well as the opinions of experts in the field play an influential role. There are also academic studies that examine children's books from different perspectives and present recommendations based on their findings. Despite this, no prior studies have addressed the presence of civil defense themes in children's literature. This research aims to examine whether civil defense is covered in Türkiye's best-selling children's books and to assess the developmental appropriateness of the presentation. Based on the findings, recommendations are proposed.

This qualitative study utilized document analysis, with a sample selected through criterion sampling. On October 22, 2024, six major Turkish online bookstores (Amazon, Bkmkitap, D&R, idfix, Kitapsepeti, and Kitapyurdu) were reviewed under the "best sellers" category in the "children's books" section. The top ten titles from each site were selected. Due to overlapping titles across sites, 35 unique books were reviewed rather than 60.

Each book was analyzed based on title, author, year of publication, page count, common platforms of appearance, and themes. These data were compiled and examined through content analysis. No ethical approval was required as the study did not involve human participants.

Children's literature refers to written or oral literary expressions aimed at children, adapted to their developmental level (Yeniçeri and Kuşdemir, 2019). It began evolving in Türkiye in the late 19th century and has since continued to develop. Children's books, when tailored to children's cognitive and emotional development, can instill positive values and aesthetic sensitivity (Çakır, 2014; Demircan, 2006; Nergiz, 2019). This makes them suitable for introducing complex topics like disasters and civil defense in an accessible manner.

Disasters—defined as events causing physical or economic loss due to natural or human reasons—include earthquakes, floods, fires, and attacks (Aktel, 2010). While some disasters are unpredictable, others, like storms or acts of war, can often be anticipated. Defense, a natural instinct in living beings, evolves from this survival need and has been shaped throughout history, including in societal and national contexts (Efeoğlu and Eyüpgiller, 2021; TDK, 2024).

Civil defense specifically refers to protective actions taken by a state or society in response to disasters and emergencies (Kubbealtı, 2024). From ancient times to present day, civil defense has played a key role, especially in organized responses to mass disasters. Legislative and institutional developments in Türkiye, including the formation of AFAD and BTK, support the importance of educating the public in civil defense (Can, 2022; Karabulut, 2014; Yıldırım, 2024).

The analysis found that civil defense themes were largely absent in the examined best-selling children's books. For instance, "Cumhuriyet'in İlk Sabahı" appeared as the top-selling title across all six websites, likely due to teacher recommendations ahead of Republic Day on October 29. Similarly,

books such as “Dedemin Bakkalı” and “Postayla Gelen Deniz Kabuğu” featured frequently across platforms.

Humor was a prominent element in several books, aligning with research that highlights its importance in children’s literature. Additionally, books emphasizing creativity and dreaming, such as those promoting perseverance and ambition, reflect another common trend in contemporary children’s literature.

Technological integration and urban stress were also reflected in the themes of some books. Strengthening intergenerational communication was often presented as a coping strategy. These findings indicated that while various emotional and social topics were explored, critical educational themes like civil defense were overlooked.

Among authors, Şermin Yaşar appeared most frequently across the platforms, with a total mentions -eight as a sole author and six as a co-author- making her the most prominent figure. Mert Arık followed with 11 appearances as sole author, while İlber Ortaylı appeared six times as a co-author and Behiç Ak four times as a sole author. This distribution indicates a concentration of influence within a small group of writers in the field of children’s literature.

This study found that civil defense topics are not represented in the current best-selling children's books in Türkiye. Given the increasing frequency of natural and human-made disasters, this represents a critical gap. Authors are encouraged to create engaging, age-appropriate content across genres like stories, comics, or science fiction that include civil defense education. These narratives should address practical issues such as fire drills, evacuation routes, earthquake preparedness, and chemical or biological threats.

To ensure children's engagement and learning, civil defense themes must be woven into stories that align with their interests and developmental stages. This not only fosters awareness but can significantly contribute to societal resilience.

Furthermore, educational institutions, publishers, and families should promote and support literature that integrates life-saving knowledge and practices. Books can be a vehicle for children to develop not only emotional intelligence but also critical survival skills. This research draws attention to an underexplored but essential aspect of children’s education.

Araştırmacıların Katkı Oranı Beyanı

Bu araştırmanın planlanması, yürütülmesi ve yazılı hale getirilmesinde sadece tek bir araştırmacı yer almıştır.

Destek ve Teşekkür Beyanı

Makalenin yayıma hazırlanmasında desteklerini esirgemeyen Doç. Dr. Gülenaz Selçuk, Prof. Dr. Mahmut SELVİ ve Doç. Dr. Şahin İDİL'e teşekkür ederiz.

Çatışma Beyanı

Araştırmacıların araştırma ile ilgili diğer kişi ve kurumlarla herhangi bir kişisel ve finansal çıkar çatışması yoktur.

Etik Kurul Beyanı

Bu araştırma, doküman incelemesine dayalı bir çalışma olduğu için etik kurul izni gerektirmemektedir.